

Auditórium

Agrár-ESG konferencia: elmélet, statisztika és empiria

Rosanics Robin Péter

DOI: 10.14267/VILPOL2026.01.08

November 21-én, pénteken a Budapesti Corvinus Egyetem G-épületében rendezett konferencián az agrár-fenntarthatóság és az ESG szerepéről kezdeményeztek intenzív szakmai párbeszédet. A nap fő üzenete az volt, hogy az agrárium nemcsak érintettje, hanem kulcs-területe is a jelen gazdaságpolitikai átalakulásnak: az új iparpolitikai megközelítésekben í a fenntarthatóság és a tudásalapú fejlesztés azonnali gyakorlati jelentőséggel bírnak.

Az eseményen köszöntőt mondott dr. Ásványi Katalin, a BCE fenntarthatóságért felelős dékánja, Fehérváry Tamás, az MGFÜ ügyvezető igazgatója és Dr. Jámbor Attila, a BCE Fenntarthatósági Intézetének vezetője. Az esemény első részében került aláírásra az MGFÜ és a Budapesti Corvinus Egyetem közötti megállapodás is.

A köszöntőket követően ismertette Horváth Anna, Trautmann László és Zanócz Anett az ESG Körkép 2025 – Fókuszban a mezőgazdaság című kötetet.

Trautmann László nyitóelőadása politikai gazdaságtani keretben helyezte el az ESG-t és az agrárium szerepét. Trautmann három, a második világháború óta meghatározó gazdaságpolitikai korszakot különített el: az első a jóléti piacgazdaság, a második a neoliberalizmus — amely ideológiáját Margaret Tacher „nincs olyan, hogy társadalom” kijelentésével azonosított —, a harmadik pedig az iparpolitika kora, amely napjainkban bontakozik ki. Az iparpolitika korszakának szerinte az alapvetései közé tartozik a termelékenység előtérbe helyezése, valamint az állam és a piac szorosabb összhangja: nem a piac teljes elszabadítása, hanem a két szereplő koordinációja. További fontos hangsúly volt, hogy ez az iparpolitika nem vertikális érdekérvényesítést jelent (egy-egy iparágra vagy szereplőre szabott protekcionizmust), hanem horizontális, tudás- és fenntarthatóság alapú beavatkozásokat — vagyis szabályozás, ösztönzők és tudástranszfer révén szervezett ágazati modernizációt. Trautmann továbbá azt is kijelentette, hogy a globalizáció és a jogállami berendezkedés szolgálja ennek a világpolitikai irányváltásnak a bázisát, és záró gondolatként a kreatív rombolás (creative destruction) Schumpeter-i elvét idézte: ami kártékony, azt fel kell számolni, hogy helyette valami jobb születhessen — nála ez a megközelítés azt feltételezi, hogy a jogállami átalakulás és a kizsákmányolás összeegyeztethetetlen, így az utóbbi megszűnésére lehet számítani.

Horváth Anna előadása empirikus, statisztikai adatokra épült: egy 5 700 megfigyelést tartalmazó mintán elemezte a magyar agrárszektor ESG-helyzetét. A főbb következtetések világosak és gyakorlati szempontból is jelentősek voltak. A kutatása egyrészt megállapította, hogy az agrárágazat különösen érzékeny az E, vagyis környezeti faktorokra — ez azt jelenti, hogy környezetvédelmi kockázatok és lehetőségek erőteljesen befolyásolják az ágazat szereplőinek értékelését. Másrészt a társadalmi (S) pillér viszonylag stabilnak mutatkozik, míg a G, azaz a vállalati irányítás terén egyértelmű méretelőny hatás figyelhető meg: a nagyobb cégek tendenciózusan jobb G-mutatókat érnek el.

Egy másik fontos megállapítás, hogy nincs jelentős korreláció az E, S és G faktorok között — tehát az, hogy egy szereplő jól teljesít társadalmi szempontból, nem jelenti automatikusan, hogy környezetileg is jól áll vagy, hogy a vállalatirányítás is példaértékű. Általánosságban a vállalatméret — a tanulmány szerint — pozitív hatású az ESG-re: minél nagyobb egy vállalat, annál jobb ESG-eredmények jellemzik.

Horváth kiemelte továbbá, hogy a földrajzi elhelyezkedés nem hoz egyértelmű előnyt vagy hátrányt — az erőviszonyok kiegyenlítették —, és felhívta a figyelmet az exportindexre: bár ez viszonylag magas az ágazatban, gyakran alacsony hozzáadott értéket jelez, ami akár ronthatja is az ESG-pozíciókat, ha az export növekedése környezeti vagy társadalmi kompromisszumok árán történik.

Zanócz Anett a 2025-ös ESG-körkép interjúira építve a nagyvállalatok és az agrárszektor gyakorlati szemléletét hozta előtérbe. Három fő következtetést fogalmazott meg. Egyfelől a vállalatok ma már aktívan törekednek összekapcsolni a fenntarthatóságot és a versenyképességet — nem idealisztikus elvként, hanem hatékonyságnövelő eszközként tekintenek az ESG-re. Másodsor a vezetők támogatnák egy egységes riportolási rendszer kialakítását az agráriumban; az egységes módszertan megléte megkönnyítené a teljesítmény összehasonlítását és a szabályozói beavatkozások hatékonyságát. Harmadszor a vállalati vezetők azt szeretnék, ha a politikai döntéshozók nem egy-egy cégre lebontva, hanem az egész ellátási láncot figyelembe véve hoznának közpolitikai és ösztönző döntéseket — például támogatási vagy kárenyhítési programok tervezésekor a teljes rendszerre, nem pedig izolált szereplőkre fókuszálva.

Összességében, az agrár konferencia nyitányaként szolgáló előadás-együttes egyszerre nyújtott ambiciózus elméleti háttérrel, robusztus statisztikai elemzést és közvetlen vállalati helyzetképet az agráriumban ESG-szempontról a hallgatóság számára.

Kerekasztal az agráriumban ESG szempontjainak megjelenéséről

Az agrár-ESG konferencia első kerekasztal-beszélgetése alapos, gyakorlati és néhol éles párbeszédet hozott arról, hogyan illeszthető be a fenntarthatósági szemlélet a hazai agrárgazdaság mindennapi működésébe.

A vitát Ferenczi Gergely moderálta; a résztvevők Tóth József (KALI Ingredients, ESG-szakértő), Nyitray Ibolya (KITE, pénzügyi igazgató), Podmaniczky László (egyetemi docens, MATE) és Éder Tamás (Magyar Húsiparosok Szövetsége) voltak. A kerekasztal három jól elkülönülő blokkra épült: rövid reflexiók a konferencia témájára és a nyitóelőadásra, a jogszabályi környezet (az úgynevezett „Omnibusz”) hatásáról folyó vita, majd egy lezáró, pozitív fókuszú kör.

Az első körben minden résztvevő röviden felvázolta saját viszonyát és szakmai kiindulópontját. Tóth József a vállalati szintű ESG-implementáció gyakorlati oldaláról közelítette meg a témát. Elmondta, hogy az OPUS csoporton belüli tapasztalatai és a KALI Ingredientsnél végzett szakértői munkája alapján az ESG-szemlélet beépítése stratégiai előnyt jelent — ha egyszer egy szervezet rendszerszinten elfogadja és működteti az ESG-elvárásokat, az hosszabb távon versenyelőnyvé formálódik.

Nyitray Ibolya egy fontos elhatárolással kezdett: külön kezelte az ESG-beszámolót és a fenntarthatósági jelentést, arra utalva, hogy a két dokumentum és a hozzájuk kapcsolódó működés nem teljesen azonos célú és formátumú. Ezután élesen reagált arra a konferencián korábban elhangzott kritikára, miszerint az agrárium kevésbé innovatív; cáfolatul hangsúlyozta, hogy a KITE működése éppen az innováció központjában áll — a hadipari és újtechnológiai fejlesztések első körben gyakran az agrárszektorra érik el. Végül Nyitray Ibolya reálisan felhívta a figyelmet arra, hogy egy vállalatnál az ESG szemlélet meghonosítása tipikusan hosszú, akár évekig tartó folyamat; nem lehet egyik napról a másikra „kész” rendszert létrehozni.

Podmaniczky László elméleti és rendszerszintű szempontokat hozott be. Megkülönböztette a „gyenge” és az „erős” fenntarthatóság megközelítéseit. A gyenge fenntarthatóság — amely a környezetet, társadalmat és gazdaságot egy szinten kezeli, és hajlamos bizonyos kompromisszumokat elfogadni — ma széles körben elterjedt, például az ENSZ SDG-megközelítéshez kapcsolódóan. Az erős fenntarthatóság viszont azt követeli, hogy a környezeti korlátok ne legyenek egyszerűen kompenzálhatók gazdasági vagy társadalmi előnyökkel; Podmaniczky szerint ez a megközelítés lenne tudományos és gyakorlati szempontból is helyesebb, ám a gyakorlatban ez a ritkább. Ezzel együtt rámutatott azokra a strukturális kihívásokra, amelyek a hazai agráriumban jelen vannak.

Éder Tamás zárta az első kört egy realista, iparági perspektívával. Őszintén kijelentette, hogy a húsipar egy konzervatív ágazat, és hogy a környezeti fenntarthatóság nem tartozik ma a húsipar napi top-10 témái közé — sok vállalatnál a túlélés gazdasági kérdése dominál még mindig. Éder Tamás külön hangsúlyozta a riportolási követelmények harmonizálásának szükségességét, gyakran előfordul ugyanis, hogy partnerek túlzottan részletes és egyedi adatokat követelnek meg (például csomagolási részletek kiskereskedelmi láncoknak), ami aránytalan terhet ró a vállalatokra.

A második kör központi kérdése az Omnibusz-jogszabály volt, amely enyhítette az ESG-rendszer bürokratikus terheit és kitolta a kötelezettségi határidőket; következményként az eddig beszámolásra kötelezett 123 magyar cég közül idén csak 57-nek kellett jelentést készítenie.

Tóth József szerint a jogszabályi lazítás nem változtat azon szervezetek hozzáállásán, amelyek egyszer már integrálták az ESG-t, mivel az egy beépült szemléletté vált, és rendszerstratégiai előnyt jelent számukra. Éder Tamás azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a hazai cégeket elsősorban a külső kényszer mozgatja, és ha a szabályozás enyhül, az befolyásolhatja a cselekvést, mivel a társadalmi nyomás Magyarországon a fenntarthatóság kérdésében még nem elég erős. Ibolya megerősítette a többiek által elmondottakat. Kijelentette, hogy a KITE példájában a jogszabályváltozás nem ingatta meg az elköteleződést a fenntarthatóság iránt, különösképp úgy, hogy a cégnek van külön innovációs igazgatósága, amiben tudósoké a főszerep, és a fenntarthatóságot tudatosan építik be az üzletbe. Emellett ráerősített a kényszer vezette jellegére az iparágnak, konkrét példákat hozva.

Podmaniczky László ismét az elméletibb kategorizálás felé fordult, és hozzáfűzte, hogy meg kell különböztetni a negatív kényszereket (politikai támogatások, elsivatagosodás például az Alföldön) és a pozitív kényszereket (önkéntes vállalati fenntarthatósági programok versenyelőnyei).

A zárókör a téma pozitív elemeit próbálta összegyűjteni. Éder Tamás kiemelte, hogy a gazdasági hatékonyság gyakran — akár nem szándékosan — környezeti előnyökkel is jár, és ezt a vállalatok joggal kommunikálhatják újítként; szerinte ez nem feltétlenül greenwashing.

Tóth József ezt megerősítve hangsúlyozta, hogy a profit-központú megközelítések és a fenntarthatóság nem feltétlenül zárják ki egymást. Továbbá kihangsúlyozta, hogy a jelen kihívásai új kreatív gondolkodást hoztak a mérnökök és szakemberek mindennapjaiba, amit egy pozitív hatásnak tart.

Nyitray Ibolya az adatalapú döntéshozatal jelentőségét emelte ki, mint egyértelmű pozitívumot, míg Podmaniczky László ezt kiegészítette azzal, hogy szerinte az IT és az adatfeldolgozás fejlődése objektívebbé és pontosabbá tette az agrárstatisztikai elemzéseket, ami hosszú távon jobb döntéseket támogat.

A panel összességében világos és kétségtől gyakorlatorientált volt. Az agrár-ESG nem gyors kampány, hanem hosszú távú vállalati átalakulás, amely egyszerre igényel szabályozói következetességet, riportolási harmonizációt, innovációt és megbízható adatokat. A vita gyakorlatias megközelítése, a különböző ágazati nézőpontok és a nyílt ellentétek mind azt mutatták, hogy a kihívások ismerete mellett reális lehetőségek is vannak az agrárszektor versenyképes és fenntartható átalakítására.

Kerekasztal az ellátási láncról és a fenntarthatóságról

Az agrár-ESG konferencia második kerekasztal-beszélgetése, a mezőgazdaságban az ellátási lánc egyes szereplőit és a fenntarthatóság viszonyát vizsgálta. Jámbor Attila moderálásával a résztvevők arra keresték a választ, hogy mi hajtja a vállalatok fenntarthatósági törekvéseit, hogyan lehet a beszállítói láncban gyakorlati lépésekkel eredményt elérni, valamint miként reagálnak a fogyasztók az árak változására, különösen tekintettel a fenntartó termékekre. A panel résztvevői — Baksa Bertina (UBM csoport, fenntarthatósági vezető), Hőgyész Anna (Nestlé

Hungária, fenntarthatósági vezető) és Bidló Gábor (Első Pesti Malom és Sütőipari Zrt., vezérigazgató-helyettes) — világosan bemutatták, hogy a motivációk és a megoldások sokszínűek, de a sikerhez közös elemek szükségesek.

A vállalati szinten – mint kiderült – a fenntartó működés kialakítására nincs egységes formula. Az UBM esetében belső elköteleződés hozta meg az áttörést. A vezetés hozzáállása és a munkavállalók felé folytatott folyamatos kommunikáció alakította ki azt a kultúrát, amelyben a fenntarthatóság tényleges üzleti prioritássá vált. Ezzel szemben a Nestlé példája azt mutatja, hogy nagyvállalati környezetben gyakran külső kényszerek és kockázatkezelési stratégiák kényszerítik a változást; náluk a fenntarthatóság elsősorban stratégiai védekezés a jövő kockázataival szemben. A malomiparban pedig — ahogy Bidló Gábor fogalmazott — a generációváltás és a helyi beszállítói kapcsolatok adják a lehetőséget arra, hogy a fenntarthatóság ne pusztán kommunikáció legyen, hanem szemléletváltássá és mindennapi gyakorlattá váljon.

Az ellátási láncban a beszállítók esetében alkalmazott megoldások közös nevezője a hosszú távú, bizalmon alapuló partnerség. Bidló Gábor hangsúlyozta, hogy a malomiparban legalább hároméves termelői együttműködések kelljenek ahhoz, hogy már a vetés előtt egyeztethető legyen fajtaválasztás és minőség, azaz, hogy a beszerző elvárásai beépüljenek a termelésbe, ami egyfelől nehezíti, másfelől (az útfüggőség logikája szerint) elősegíti a fenntartó együttműködést. Emellett még kiemelte, hogy végső soron a környezetbarát termelés mindenkinek jobb lenne, mert egy egészségesebb termeléssel/termesztéssel egészségesebb alapanyag és egészségesebb élelmiszerek készülnének hosszú távon, fenntartó módon.

Hőgyész Anna a Nestlé esetében a felülről jövő, felelős beszerzési szabályok és közös projektek szerepét emelte ki. Szerinte a centralizált irányelvek és projektszintű együttműködések hatékonyabbá teszik a lánc zöldítését. Végül Baksa Bertina rávilágított az UBM takarmányipari gyakorlatára: a beszállítók vizsgálatok egyszerű, ESG-szerű kérdőíveket alkalmaznak, és az alapján értékelik partnereiket. Továbbá — elmondása szerint — az UBM jövőre tervezi a termék szintű karbonlábnyom-számítás bevezetését.

A fogyasztói viselkedés és a kommunikáció kapcsán a panel nem eufemizálta a valóságot. A végső fogyasztók jelentős része kiemelkedően érzékenyek, így a fenntartható termékek tömeges elterjedését ez korlátozza. Bár a fiatalabb generációk nagyobb érdeklődést mutatnak a környezetbarát termékek iránt, de ez nem mindig jelenik meg vásárlási hajlandóságban; ezért Hőgyész Anna egyszerű, előnyorientált üzeneteket javasolt — világosan kommunikálni, mit nyer a fogyasztó —, valamint annak a hangsúlyozását emelte ki, hogy a nagyon olcsó alapanyagok ára hosszabb távon emelkedni fog.

Bidló Gábor kijelentette, hogy a malomipar vevői oldalát nem érdekli különösebben a fenntartható termékek vásárlása, ami miatt az iparágban pragmatikus portfólió diverzifikáció figyelhető meg: egyes cégek fenntartható/öko termékeket árulnak a fizetőképes rétegnek, más vállalatok középkategóriás, regeneratív alternatívát kínálnak a vevőiknek, míg az iparági versenytársak többsége tömegterméket forgalmaz, ami szerinte a piac 80 százalékát teszi; ez a diverzifikáció egyes cégeken belül is megfigyelhető.

Összegezve, az agráripari vállalatok motivációja a fenntartó átállásra túlnyomórészt külső kényszerből ered, de néhány esetben belső motivációs forrásokból adódik. Ha egy vállalat már elkötelezte magát a fenntarthatóság mellett, akkor a beszerzési csatornáknál, leginkább a partneri együttműködésekkel és a beszállítói jelentésekkel, vizsgálatokkal tudják előtérbe helyezni az ESG szempontokat. De a legnagyobb kihívást a fogyasztók árérzékenysége jelenti, mert még a környezeti és társadalmi szempontokat szem előtt tartó vásárlók is inkább az olcsóbb termékeket preferálják függetlenül annak fenntarthatósági szintjétől. Ez utóbbi okai azonban könnyen lehet, hogy a nemzetgazdasági teljesítmény és a jövedelmi-lakhatási helyzet nehézségeiből is adódnak, azaz az emberek nem akarnak fenntarthatóbb termékeket venni, hanem nem tudnak.